

ΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Για το Σχέδιο Νόμου

«Ρυθμίσεις για την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και άλλες διατάξεις»

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ έδωσε στη διαβούλευση σχέδιο νόμου με τίτλο «Ρυθμίσεις για την ανώτατη εκπαίδευση, την έρευνα και άλλες διατάξεις», το οποίο ετοιμάζεται να ψηφίσει μέσα στο καλοκαίρι όπως όλες οι μέχρι τώρα κυβερνήσεις. Κύρια στόχευση του νομοσχεδίου είναι η εμπορευματοποίηση της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η οποία κινείται σε δυο άξονες: αφενός θεσμοθέτηση υπαρχουσών λειτουργιών εμπορευματοποίησης του Πανεπιστημίου, που δεν είχαν κεντρική νομιμοποίηση, και αφετέρου διεύρυνση με νέες λειτουργίες εμπορευματοποίησης και επιχειρηματικής λειτουργίας του Πανεπιστημίου.

Η επιδίωξη εμπορευματοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης, συναρτάται διεθνώς με τη δημοσιονομική πολιτική απόσυρσης κατά το δυνατόν του κράτους από τις δαπάνες για την παιδεία και τη δημιουργία πεδίων κερδοφορίας. Στην ελληνική περίπτωση, η κρίση-χρεοκοπία δίνει σε αυτήν την παρέμβαση μια διάσταση κατά κύριο λόγο δημοσιονομική. Η κυβέρνηση αξιοποιεί την κατάσταση κατάρρευσης στην οποία βρίσκονται σήμερα τα Πανεπιστήμια για να επιβάλει όλες τις αντιδραστικές και νεοφιλελεύθερες πολιτικές που ζητούν η ΕΕ, ο ΟΟΣΑ καθώς και η Τρόικα εσωτερικού και εξωτερικού.

Με συρρικνωμένη, και διαρκώς μειούμενη δημόσια χρηματοδότηση στα Πανεπιστήμια και εξαιρετικά μειωμένες, και κατ' εξακολούθηση μειούμενες τις αποδοχές των πανεπιστημιακών, η εμπορευματοποίηση εμφανίζεται ως η μόνη εναλλακτική λύση.

Όψεις της θεσμοθέτησης - κεντρικής νομιμοποίησης λειτουργιών εμπορευματοποίησης που ήδη είχαν αναπτυχθεί στα Πανεπιστήμια αποτελούν:

- Η θεσμοθέτηση των διδασκτρών στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών (ΠΜΣ) - με την πρόνοια για απαλλαγή από δίδακτρα για τους πολύ φτωχούς φοιτητές. Με θεσμοθετημένα, ωστόσο, τα δίδακτρα στις μεταπτυχιακές σπουδές, η πρόνοια αυτή εύκολα μπορεί να συρρικνωθεί ή να καταργηθεί στο προσεχές μέλλον. Επιπρόσθετα, μια τέτοια θεσμοθέτηση ανοίγει το δρόμο για «τέλη φοίτησης» γενικά.
- Η θεσμοθέτηση αμοιβών στους διδάσκοντες από τα δίδακτρα των μεταπτυχιακών προγραμμάτων με κάποιο πλαφόν και προϋποθέσεις, οι οποίες επίσης εύκολα μπορεί μελλοντικά να τροποποιηθούν.
- Η κεντρική οργάνωση όλων των Δια Βίου Προγραμμάτων ανά Πανεπιστήμιο, που απαιτούν δίδακτρα.
- Η θεσμοθέτηση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας στα μεταπτυχιακά, επίσης με δίδακτρα, και η (προσωρινή ίσως) ορθολογικοποίησή τους με την εισαγωγή ανώτατου ορίου στην εξ αποστάσεως κάλυψη των διδακτικών ωρών.

Νέες εμπορευματοποιημένες λειτουργίες αποτελούν:

- Τα διετή προγράμματα σπουδών (για αποφοίτους ΕΠΑΛ), τα οποία και θα απαιτήσουν δίδακτρα, και ενισχύουν τις υπηρεσίες κατάρτισης που παρέχει το Πανεπιστήμιο.
- Οι ταχύρρυθμες σπουδές εξαμήνου κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, που θα απαιτήσουν δίδακτρα.
- Τα παραρτήματα Πανεπιστημίων στην αλλοδαπή, που επίσης θα αποφέρουν έσοδα από δίδακτρα.

Στην ίδια κατεύθυνση με τα παραπάνω κινείται και ο δανεισμός των Πανεπιστημίων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων που εγκαινιάστηκε πρόσφατα και ο οποίος αργά ή γρήγορα θα φορτωθεί στις πλάτες των προ- και μεταπτυχιακών φοιτητών.

Επίσης, στην κατεύθυνση για ακόμη μεγαλύτερο περιορισμό της δημόσιας χρηματοδότησης στα Πανεπιστήμια, το νομοσχέδιο εξειδικεύει, με βάση την εργαλειοθήκη του ΟΟΣΑ, τα ποσοτικά και οικονομικά κριτήρια, για ένα νέο σχέδιο

συγχώνευσης Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, ενώ συγχρόνως ο Οργανισμός κάθε ΑΕΙ προβλέπει όχι μόνον τη σύσταση αλλά και την κατάργηση θέσεων καθηγητών και λοιπού διδακτικού και εργαστηριακού προσωπικού.

Παράλληλα, το νομοσχέδιο ενισχύει θεσμικά τους ΕΛΚΕ ώστε αυτοί να λειτουργούν σαν ένα σχετικά αυτόνομο όργανο επιχειρηματικής διαχείρισης, με ξεχωριστό ΑΦΜ, με κατάλληλη δομή, διοίκηση και διοικητική υποστήριξη, ενώ διευρύνει τους πόρους τους από τις νέες εμπορευματοποιημένες λειτουργίες που θεσμοθετεί-νομιμοποιεί ή για πρώτη φορά εισάγει. Συγχρόνως το νομοσχέδιο αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο κατάργησης των ΕΛΚΕ και αντικατάστασής τους από την Ανώνυμη Εταιρεία, το ΝΠΙΔ του νόμου Διαμαντοπούλου.

Η κυβέρνηση, αναζητώντας κάποια «αριστερά» «φύλλα συκής» - εκτός από τις «φιλολαϊκές» συμπληρώσεις των ακραίων ρυθμίσεων περί διδάκτρων στα ΠΜΣ, και τη νομιμοποιημένη πλέον καταβολή αμοιβής σε διδάσκοντες στα μεταπτυχιακά - αμβλύνει κάποιες αιχμές του Νόμου Διαμαντοπούλου καταργώντας τα Συμβούλια Ιδρύματος, διευρύνοντας τη Σύγκλητο και επαναφέροντας τη φοιτητική συμμετοχή στα όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου και το «άσυλο».

Τα Συμβούλια Ιδρύματος, στην εκλογή των οποίων αντιστάθηκε δυναμικά το πανεπιστημιακό κίνημα, ήταν ανενεργά, απαξιωμένα και αποτυχημένα. Η διεύρυνση της Συγκλήτου, με τη συμμετοχή των προέδρων όλων των Τμημάτων, επιδιώκει καλύτερο συντονισμό και συναίνεση. Στο νέο μοντέλο διοίκησης του Πανεπιστημίου, η μεταβίβαση της «εποπτείας» των Ιδρυμάτων στα «Ακαδημαϊκά Συμβούλια Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας (Α.Σ.Α.Ε.Ε.)», στοχεύει στη «σύνδεση» των Πανεπιστημίων με τον κόσμο των επιχειρήσεων και τους τοπικούς παράγοντες.

Η φοιτητική συμμετοχή είναι εξαιρετικά περιορισμένη, και τουλάχιστον ως προς τη Σύγκλητο στην πράξη θα καταστεί μάλλον ανενεργή. Πάντα ήταν έκδηλος ο φόβος των δυνάμεων της εξουσίας απέναντι στο φοιτητικό κίνημα αλλά και στην απλή ενεργή παρουσία εκπροσώπων των φοιτητικών συλλόγων στα όργανα διοίκησης. Είναι σαφές ότι, μια ισχυρή παρουσία του δημοκρατικού-αριστερού φοιτητικού παράγοντα στα όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου θα περιόριζε, αν δεν ματαίωνε, πολλές από τις επιδιώξεις εμπορευματοποίησης των λειτουργιών του.

Ως προς το «άσυλο», το νομοσχέδιο επαναφέρει την αντίστοιχη διάταξη του Νόμου Γιαννάκου περί «ακαδημαϊκού ασύλου» (έναντι του «πανεπιστημιακού/πολιτικού ασύλου», που ιστορικά υποστηρίζει η Αριστερά). Το «ακαδημαϊκό άσυλο» δεν αποσκοπεί στην προστασία της ελευθερίας στην έρευνα και στη διδασκαλία. Η όποια ακαδημαϊκή «ελευθερία» στην έρευνα και τη διδασκαλία» προσδιορίζεται από το συσχετισμό δύναμης σε κάθε τμήμα και, ειδικότερα για την έρευνα, καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την κυρίαρχη αντίληψη και την πολιτική της χρηματοδότησης. Στη σύγχρονη εποχή του νεοφιλελευθερισμού ο πραγματικός και άμεσος εχθρός της ακαδημαϊκής ελευθερίας βρίσκεται κυρίως «εντός των τειχών» και είναι η εμπορευματοποίηση της γνώσης και της έρευνας. Το «ακαδημαϊκό άσυλο» (διαχωρίζοντας «ακαδημαϊκές» και «μη ακαδημαϊκές» δραστηριότητες) δεν είναι παρά μια ισχυρή θωράκιση απέναντι στο «πολιτικό άσυλο», δηλαδή τους αγώνες του μαχόμενου πανεπιστημιακού και λαϊκού κινήματος.

Όμως, ακόμη και αυτές οι περιορισμένες και ανώδυνες αλλαγές-«φύλλα συκής», έχουν ξεσηκώσει τους υποστηρικτές του «εκσυγχρονισμού». Με σημαία τους τα Συμβούλια Ιδρύματος και δαίμονα το «άσυλο» πολλοί από αυτούς μιλούν για δήθεν επιστροφή στο «παρελθόν της ανομίας».

Η διολίσθηση της κυβέρνησης στην περαιτέρω εμπορευματοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης δίνει τη δύναμη και τη νομιμοποίηση στη Σύνοδο των Πρυτάνεων (10 Ιουνίου 2017) να διεκδικεί, με πρόσχημα την αυτονομία-ελευθερία των ΑΕΙ, αφενός τη συνέχιση των ανεξέλεγκτων διδάκτρων στα μεταπτυχιακά, το ύψος των οποίων θα κρίνεται με βάση την «αρχή της ανταποδοτικότητας», δηλαδή θα κρίνεται από την αγορά, και αφετέρου τη θεσμοθέτηση ενός νέου πλαισίου λειτουργίας των ΕΛΚΕ που θα επιτρέπει τη δραστηριότητά τους εκτός φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, δηλαδή που θα τους ιδιωτικοποιεί πλήρως.

Μπροστά σε αυτήν τη ζοφερή πραγματικότητα, μαζί με τους άλλους εργαζόμενους στο Πανεπιστήμιο και προ πάντων μαζί με το φοιτητικό κίνημα, πρέπει να οικοδομήσουμε την ελπίδα για την ανατροπή των επιδιώξεων και στόχων της κυβερνητικής πολιτικής.